

การวิเคราะห์แนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อจากบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล
AN ANALYSIS OF TEACHER PRACTICES IN BUILDING TRANSITION FROM HOME TO PRESCHOOL

นางสาวพนิตกานต์ อรรถสุขวัฒนา*

Panitkarn Atasukwatana

รศ.ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร**

Assoc. Prof. Udomluck Kulpichit, Ed.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ วิเคราะห์แนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อจากบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล ใน 2 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ครอบครัว และชุมชน ตัวอย่าง ได้แก่ ครูอนุบาลที่สอนเด็กวัย 3 ปี จำนวน 3 สังกัด ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวนทั้งสิ้น 315 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1) การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ พบว่า การจัดการเรียนรู้ การวางแผนกิจกรรมจัดหลักสูตรเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ มีนโยบายการวางแผนกิจกรรมหรือจัดหลักสูตรในเรื่องนโยบายจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กปรับตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.7 การกำหนดเวลาที่ชัดเจนกำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้โดยมีแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมรอยเชื่อมต่อตลอดปีการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 58.6 การสนับสนุนให้ทำกิจกรรมที่บรรลุตามเป้าหมายให้เด็กทำกิจกรรมอย่างเหมาะสมตามเวลา คิดเป็นร้อยละ 87.6 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลโดยใช้การสังเกตเด็กในชั้นเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.9 การเสริมสร้างทักษะการปรับตัว ออกแบบกิจกรรมการส่งเสริมความพร้อมของเด็กโดยใช้กิจกรรมการเล่น คิดเป็นร้อยละ 87 การจัดกิจกรรมส่งเสริมความพร้อมแต่ละด้าน ดังนี้ ทางด้านร่างกาย ในเรื่องการส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 91.5 ด้านอารมณ์และสังคม ในเรื่องการฝึกฝนให้เด็กรู้จักการทำกิจกรรมต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 91.2 ด้านสติปัญญา ในเรื่องการจัดกิจกรรมให้เด็กได้สังเกตและสำรวจสิ่งต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 91.2 ด้านภาษาทั้งการพูดและการสื่อสาร การรู้หนังสือใช้กิจกรรมการเล่นตามใจคิดเป็นร้อยละ 91.9 รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กโดยการจัดสภาพแวดล้อมและเตรียมอุปกรณ์เพื่อให้เด็กช่วยเหลือตนเองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.4

2) การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ครอบครัวและชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก สร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงและสร้างความคุ้นเคยกับเด็กเป็นรายบุคคลคิดเป็นร้อยละ 76.5 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครอบครัวเด็กใช้การสนทนารายบุคคลในการพูดคุยสื่อสารกับผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 81.1 รวมทั้งการจัดกิจกรรมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยเป็นวิทยากรในการเชื่อมต่อเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 73

*นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชา หลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: mintko_chan@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: Udomluck.k@chula.ac.th

ISSN 1905-4491

Abstract

The purpose of this research was to study an analysis of teacher practices in building transition from home to preschool in 2 aspects: 1) Regarding the promotion of children's development and learning, and 2) Regarding the relationship between children, families and communities. The sample comprised 315 kindergarten teachers who taught 3-year-old children in schools under the Office of the Basic Education Commission, Office of the Higher Education Commission And Office of the Private Education Commission In this research, there. The research tools were questionnaires and interviews. Data were analyzed by frequency and percentage. The results of these analyses were as follows:

1) Regarding the promotion of children's development and learning, activity planning, curriculum and development. There is an activity planning policy or a policy-setting program that promotes the most adaptive environment (70.7%). Clear timetables define the duration of learning management, with activity plans to promote links throughout the academic year (58.6%), support for activities that achieve the goals of children's activities in a timely manner. (87.6%) A Part of evaluated the development and learning of individualized children using the observation of children in the classroom. (87.9%.) Improving adaptive skills. Design activities to promote the readiness of children by playing activities. (87%) Activity are supported of each readily as follows. Physical, In designing activities that promote the use of small muscles of the child. (91.5%) Emotional and social., Training for children by the activities. (91.2) Intelligence, the children were observing and exploring things. (91.2%) Communication Literacy use of storytelling. (91.9%) Children's development and learning were provided with an environment that facilitated for their development and learning.

2) Regarding the relationship between children, families and communities. Relationship between teacher and child to build trust relationship for individual child. (76.5%) Relationship between teacher and families use individual communication (81.1%), as well as activities for the community to participate as a lecturer in connection with learning (73%).

คำสำคัญ : รอยเชื่อมต่อ / แนวปฏิบัติของครู / อนุบาล

KEYWORDS: TRANSITION / TEACHER PRACTICES / PRESCHOOL

บทนำ

การศึกษาาระดับปฐมวัยของไทยเป็นการจัดการศึกษาที่ได้รับความสำคัญมากในปัจจุบันเด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยแรกของระบบการศึกษา เป็นช่วงวัยที่ควรได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามธรรมชาติและวัยของเด็ก จากนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 ได้ให้ความหมายของเด็กปฐมวัยว่า “เด็กปฐมวัย” คือ เด็กตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน โดยการจัดการศึกษาปฐมวัย ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน เนื่องจากช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่มีพัฒนาการด้านสมองและการเรียนรู้อย่างรวดเร็วที่สุด ดังนั้นจึงถือได้ว่า ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ เพื่อจะได้เป็นรากฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ และการพัฒนาตลอดชีวิต (สุริยา ช้องเสนาะ, 2556)

ช่วงระยะเวลาของการก้าวเข้าสู่การเรียนรู้นั้นเรียกว่า “ช่วงรอยเชื่อมต่อ (transition)” การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อทำให้เด็กทุกคนต้องปรับตัว ซึ่งการปรับตัวของเด็ก

ในช่วงรอยเชื่อมต่อนี้มีผลต่อการเรียนรู้ หากเด็กสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงในช่วงรอยเชื่อมต่อและเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ เด็กจะสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพตามช่วงวัย รอยเชื่อมต่อบ้านมาสู่โรงเรียนอนุบาลเป็นรอยเชื่อมต่อขั้นแรกที่ได้จะต้องปรับตัวหากเด็กสามารถปรับตัวและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ เด็กจะมีความพร้อมและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง เด็กสามารถเรียนรู้และมีพัฒนาการก้าวหน้า มีความพร้อมทางการเรียนที่เหมาะสมและสมวัยแต่ในทางตรงกันข้าม หากเด็กไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในช่วงรอยเชื่อมต่อได้ อาจกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กในระดับต่อไป (ยศวีร์ สายฟ้า, 2557)

การเตรียมความพร้อมทางการเรียนของเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งต้องอาศัยความพร้อมทั้งตัวเด็ก ครอบครัว ครู โรงเรียน และชุมชนเพื่อให้เด็กสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้เด็กไม่ได้มีความพร้อมทางการเรียนมาตั้งแต่เกิด เด็กมีเพียงความพร้อมตามพัฒนาการของช่วงวัยมีวุฒิภาวะและประสบการณ์ ซึ่งทักษะเหล่านี้เด็กได้รับการพัฒนาจากครอบครัวที่ช่วยตอบสนองความต้องการของเด็กและส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสมผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างและสิ่งแวดล้อมก่อนมาโรงเรียน (Maxwell & Clifford, 2009) เมื่อเด็กต้องเปลี่ยนจากบ้านมาสู่โรงเรียนอนุบาล ครูและผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีความเข้าใจในการเตรียมและส่งเสริมความพร้อมสำหรับเด็กเมื่อเข้าสู่โรงเรียนอนุบาล โดยเด็กที่มีความพร้อมทางการเรียนในช่วงอายุ 3 ปี อาจมีทักษะและความรู้พื้นฐานที่แตกต่างกัน เด็กที่มีพัฒนาการความพร้อมทุกด้านตามช่วงอายุ 3 ปี จะทำให้เด็กสามารถประสบความสำเร็จได้อย่างมั่นคง (UNICEF, 2012) ดังนั้น ความพร้อมทางการเรียนของเด็กจึงมีความสำคัญที่ทำให้เด็กก้าวข้ามช่วงรอยเชื่อมต่อได้อย่างราบรื่น

งานวิจัยด้านการศึกษาระดับปฐมวัยในต่างประเทศ พบว่า ความพร้อมทางการเรียนของเด็กวัย 3 ปี และช่วงเวลาของเด็กก่อนเข้าสู่โรงเรียนอนุบาล เด็กจำเป็นต้องมีความพร้อมทางด้านสุขภาวะทางกายและความพร้อมทางด้านอารมณ์ สังคม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กเมื่อเข้าสู่โรงเรียนอนุบาลและเป็นทักษะพื้นฐานขั้นต่ำ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมทางการเรียนของเด็กจะต้องอาศัยความร่วมมือจากตัวเด็ก ครู และครอบครัวของเด็กร่วมกันถ้าเด็กได้รับการเตรียมความพร้อมทางการเรียนที่ดี มีพัฒนาการและทักษะของการปรับตัวที่ดีจะส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีของเด็กในระดับต่อไป (Lara, Fuligni, Ritchie, Howes & Karoly, 2008)

Berkeley Parents Network (2005) ทำการสำรวจเครือข่ายของผู้ปกครองในประเทศสหรัฐอเมริกา พบปัญหาของเด็กวัย 3 ปี ที่ไม่สามารถก้าวผ่านรอยเชื่อมต่อแรกไปได้กล่าวคือ เด็กมีพฤติกรรมไม่ยอมไปโรงเรียน และมีความกังวลกับการแยกจากซึ่งเป็นอาการที่เกิดขึ้นเมื่อเริ่มเข้าสู่โรงเรียนใหม่หรือปีการศึกษาใหม่ เนื่องจากเด็กต้องเปลี่ยนการดำเนินชีวิตต้องปรับตัวจากที่เคยนอนตึก ตื่นสาย ไปเที่ยวกับครอบครัวหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ กับพ่อแม่กลายเป็นต้องไปโรงเรียนแต่เช้าเพื่อไปเรียนหนังสือ ต้องมีสังคมใหม่ มีกลุ่มเพื่อนใหม่ และพบเจอสภาพแวดล้อมใหม่

ในประเทศไทย มีการวิจัยและติดตามพัฒนาการของเด็กปฐมวัยของไทย พบว่า เด็กปฐมวัยกำลังถูกเร่งรัดให้มีพัฒนาการที่เกินวัยอย่างไม่สมดุลง ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต เช่น การเร่งรัดพัฒนาด้านวิชาการที่เกินวัยเพื่อโอกาสในการเข้าเรียนต่อในโรงเรียนอนุบาลหรือ

โรงเรียนประถมชื่อดัง จึงเกิดปรากฏการณ์กวตริขาตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนอนุบาลหรือในช่วงของการเรียนในระดับอนุบาลทั้งในช่วงวันหยุดและวันปิดเทอม การเร่งเรียนเขียนอ่านเกินพัฒนาการของเด็กเกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากการคาดหวังของผู้ปกครองที่ต้องการให้เด็กอนุบาลอ่านออก บวกลบเลขได้หรือเกิดจากครูที่ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ทำให้ระบบการเรียนการสอนเด็กในระดับอนุบาลมุ่งเน้นการท่องจำ มุ่งเน้นด้านวิชาการมากกว่าที่จะสนใจในด้านของความพร้อมหรือการปรับตัวของเด็กเมื่อเข้าสู่โรงเรียนอนุบาลเป็นการสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้และอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการที่ล่าช้าของเด็ก เพราะเด็กในช่วงปฐมวัยสมควรจะเปิดรับการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ซึ่งหากเด็กปรับตัวไม่ได้อาจกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กในระดับต่อไป โดยเฉพาะทักษะด้านพฤติกรรม เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางอารมณ์ การพูดและการเคลื่อนไหว และเมื่อเด็กถูกพัฒนาทักษะเพียงด้านเดียวจะส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขาดทักษะในการทำงานร่วมกับคนอื่น และขาดทักษะความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นเป็นการเสียโอกาสที่มีอยู่อย่างจำกัดในการสร้างทักษะทางด้านพฤติกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะความสำเร็จด้านการศึกษาและการทำงานในอนาคตของเด็ก (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน , 2558)

โรงเรียนอนุบาลที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานนั้นจำเป็นต้องมีการนำเอาหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 สามารถเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้และจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อวางรากฐานการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงให้แก่เด็ก ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ได้เหมาะสมกับพัฒนาการ ความพร้อม ความต้องการและความสนใจของเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยบทบาทของครูควรมีแนวปฏิบัติในช่วงของรอยเชื่อมต่อบ้านมาสู่โรงเรียนอนุบาล เพื่อเป็นการส่งเสริมความพร้อมและการเสริมสร้างทักษะการปรับตัว ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กนั้น ครูควรมีความสามารถในด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ให้กับเด็กและส่งเสริมการวางแผนกิจกรรมและส่งเสริมรอยเชื่อมต่อของเด็ก

การส่งเสริมรอยเชื่อมต่อ ครูอาจต้องส่งเสริมในช่วงของระยะเวลาทั้งก่อนและหลังเปิดภาคการศึกษาใหม่หรือส่งเสริมตลอดทั้งปีการศึกษา โดยการประเมินพัฒนาการและความพร้อมของเด็กในช่วงวัย 3 - 5 ปีของประเทศฟิลิปปินส์พบว่าประเมินเด็กในช่วงเวลาเมื่อเด็กเข้าสู่ปีการศึกษาใหม่เป็นเวลาหนึ่งเดือนจะให้เห็นถึงพัฒนาการและความพร้อม ความสามารถของเด็ก ทักษะและการปรับตัวของเด็กเพื่อที่ครูจะได้ให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนเด็กให้ก้าวผ่านช่วงเชื่อมต่อแรกไปได้ (Felicitas, 2014) และสถาบันสุขภาพเด็กของประเทศสหรัฐอเมริกากล่าวถึง ช่วงเวลาการปรับตัวของเด็กเมื่อเข้าสู่โรงเรียนอนุบาลไว้ว่า การปรับตัวของเด็กนั้นขึ้นอยู่กับเด็กแต่ละคน ซึ่งเด็กแต่ละคนมีทักษะในการปรับตัวไม่เท่ากัน เด็กบางคนสามารถปรับตัวได้ดีในวันแรกของการไปโรงเรียน ขณะที่เด็กบางคนใช้เวลาในการปรับตัวมากกว่า 1 เดือนหรืออาจจะตลอดปีการศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองในการส่งเสริมและสนับสนุนเด็กในก้าวผ่านช่วงเชื่อมต่อแรกไปได้ (Gable, 2012) เมื่อเทียบกับปีการศึกษาของประเทศไทย ระยะเวลาช่วงรอยเชื่อมต่อแรกที่ครูควรที่จะเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนโดยการส่งเสริมเริ่มตั้งแต่อ่อนเปิดภาคเรียนใหม่ต้องอาศัยความร่วมมือ

จากตัวเด็กและครอบครัวของเด็กที่มีการเตรียมความพร้อมทางด้านต่าง ๆ จากที่บ้านก่อนที่เด็กจะเข้าสู่โรงเรียนอนุบาลโดยครอบครัวของเด็กจะต้องมีการทำงานร่วมกับครูโดยเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายฝึกให้เด็กมีกล้ามเนื้อมัดเล็กและกล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่แข็งแรง รู้จักการอดทนรอคอย ฝึกให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้เบื้องต้น ฝึกทักษะของการเข้าสังคม ฝึกทักษะของภาษาในการสื่อสารและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการมาโรงเรียนของเด็กเมื่อครอบครัวเด็กและครูทำงานร่วมกันแล้วเด็กเข้ามาสู่โรงเรียนในช่วงปีการศึกษาใหม่ ครูจะต้องส่งเสริมรอยเชื่อมต่อ ส่งเสริมความพร้อมของเด็กทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม การปรับตัว ด้านการเรียนรู้ ด้านสติปัญญาและด้านภาษา รวมไปถึงการที่ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโดยคำนึงถึงความต้องการของเด็ก และมีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กโดยครูทำงานร่วมกับผู้ปกครองซึ่งนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ครอบครัว และชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; National Early Childhood Transition Center, 2009; Wesley, 2001)

ปัญหาการปรับตัวและพฤติกรรมที่ไม่อยากมาโรงเรียนของเด็กและการที่เด็กถูกคาดหวังจากผู้ปกครองและครูที่ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการตามช่วงวัยและการส่งเสริมความพร้อมของเด็ก ส่งผลต่อศักยภาพทางพัฒนาการและความพร้อมทางการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต แต่ถ้าเด็กได้รับการเตรียมความพร้อมของพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และภาษาอย่างครอบคลุมทุกด้าน รวมถึงการเตรียมความพร้อมของการเสริมสร้างทักษะในการปรับตัวที่ดีจะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือและความเข้าใจของครู ผู้ปกครองและเด็ก โดยครูถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความพร้อมของเด็กในระยะของรอยเชื่อมต่อบ้านมาสู่โรงเรียนอนุบาล ครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการนำไปปฏิบัติซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถเด็กก้าวข้ามช่วงรอยเชื่อมต่อได้อย่างราบรื่น และช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์แนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล เพื่อเสนอแนวปฏิบัติแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติช่วงรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการและความพร้อมทางการเรียนของเด็กวัย 3 ปีให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

ครูในโรงเรียนอนุบาลมีแนวปฏิบัติในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์แนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ครอบครัว และชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมทางการเรียนของเด็ก และแนวทางการดำเนินงานของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล เพื่อนำมากำหนดขอบเขตและรายละเอียดในการวิเคราะห์แนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล โดยพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดและเครื่องมือในการวิจัย

2. ประชากรและตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูอนุบาลที่สอนเด็กวัย 3 ปี ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 สังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 972 คน โดยอ้างอิงจากจำนวนห้องเรียน 1 ห้องต่อครูอนุบาลจำนวน 1 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559; สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน; 2559, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559)

2.2 ตัวอย่างในการวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูอนุบาลที่สอนเด็กวัย 3 ปี ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 สังกัด จำนวนทั้งสิ้น 315 คน ขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คำนวณจากสูตรของยามาเน่ (Yamane อ้างถึงใน อวยพร, 2553) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 284 คน เพื่อความแกร่งของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น 315 คน รายละเอียดของการได้มาซึ่งตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยแบบสัมภาษณ์ เป็นดังนี้

2.2.1 ตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดจำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรในสังกัด ผู้วิจัยใช้การสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากชื่อโรงเรียนและนับจำนวนครูอนุบาลที่สอนเด็กวัย 3 ปี เท่ากับจำนวนของห้องเรียนชั้นอนุบาล 1 จำแนกเป็น 3 สังกัด ได้แก่ ครูชั้นอนุบาล 1 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 20 คน ครูชั้นอนุบาล 1 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 288 คน และครูชั้นอนุบาล 1 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 7 คน

2.2.2 ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยแบบสัมภาษณ์ จำนวน 12 คน โดยจำแนกตามสังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สังกัดละจำนวน 4 คน ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ คือ ผู้ที่มีการปฏิบัติที่สูงสังกัดละ 2 คน และผู้ที่มีการปฏิบัติที่ต่ำ สังกัดละ 2 คน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล จากตำรา เอกสาร วารสาร บทความ และสิ่งพิมพ์

3.2 กำหนดกรอบแนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล ใน 2 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ครอบครัว และชุมชนเพื่อกำหนดเป็นประเด็นในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวปฏิบัติของ			
ครูในการสร้าง	ความหมาย	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
รอยเชื่อมจาก			
บ้านสู่			
โรงเรียน			
1.ด้านการ	การจัดการเรียนรู้ การวางแผน	1.1 การจัดการ	1.1.1 การวางแผนกิจกรรมจัด
ส่งเสริม	กิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียน	เรียนรู้	หลักสูตรเพื่อส่งเสริม
พัฒนาการและ	เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ โดยยึด		พัฒนาการและการเรียนรู้
การเรียนรู้	หลักการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม เน้น		1.1.2 การกำหนดเวลาที่ชัดเจน
	การเล่นและการลงมือปฏิบัติ มีการกำหนด		1.1.3 การสนับสนุนกิจกรรมให้
	ระยะเวลาที่ชัดเจน เพื่อเสริมสร้างทักษะการ		บรรลุเป้าหมายที่กำหนด
	ปรับตัว และมีทัศนคติที่ดีต่อการมาโรงเรียน		1.1.4 การประเมินพัฒนาการ
	ส่งเสริมรอยเชื่อมและความพร้อมของเด็กวัย		และการเรียนรู้
	3 ปี คำนึงถึงการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ		
	ตอบสนองความต้องการของเด็ก และครู	1.2 การเสริมสร้าง	1.2.1 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อ
	สามารถประเมินผลการเรียนรู้เด็กเป็น	ทักษะการปรับตัว	การมาโรงเรียน
	รายบุคคลผ่านกิจกรรมที่เด็กสนใจ โดยการ		1.2.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริม
	ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้		ความพร้อม ทักษะและการ
	ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่		ปรับตัวของเด็ก
	1.1) การจัดการเรียนรู้ และ		1.2.3 การจัดสภาพแวดล้อม
	1.2) การเสริมสร้างทักษะการปรับตัว		ที่ให้แก่มีส่วนร่วมและสนใจ

ตาราง 1 (ต่อ) กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวปฏิบัติของ ครูในการสร้าง รอยเชื่อมจาก บ้านสู่ โรงเรียน	ความหมาย	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
2.ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์กับ เด็ก ครอบครัว และชุมชน	การที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ ดีกับเด็กสื่อสารกับเด็กที่หลากหลาย ในทางบวกและสร้างความคุ้นเคยกับ เด็กอย่างสม่ำเสมอ รับมือกับความ กังวลการแยกจากของเด็ก โดย ส่งเสริมให้เด็กคุ้นเคยกับสถานการณ์ ใหม่ และครูมีการสร้างความสัมพันธ์ อันดีกับครอบครัวของเด็กโดยส่งเสริม ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริม ความพร้อมและสร้างรอยเชื่อมต่อ จากบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล และครู สร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชนให้เข้ามามี ส่วนร่วมในการส่งเสริมความพร้อม และรอยเชื่อมต่อจากบ้านสู่โรงเรียน อนุบาล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก 2.2) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับ ครอบครัวเด็ก และ 2.3) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับ ชุมชน	2.1 ความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับเด็ก 2.2 ความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับ ครอบครัวเด็ก 2.3 ความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับชุมชน	2.1.1 การมีปฏิสัมพันธ์ สร้าง ความคุ้นเคยและเป็นแบบอย่าง ที่ดี 2.1.2 การรับมือกับความรู้สึก แยกจากของเด็ก 2.1.3 การสื่อสารที่หลากหลาย ร่วมกันในทางบวก 2.2.1 การสื่อสารแลกเปลี่ยน และส่งต่อข้อมูลเด็ก 2.2.2 การสร้างข้อตกลงร่วมกัน ระหว่างครูและผู้ปกครอง 2.2.3 การจัดกิจกรรมให้ ผู้ปกครองมีส่วนร่วม 2.3.1 การให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับรอยเชื่อมต่อ 2.3.2 การจัดกิจกรรมให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม

3.3 กำหนดโครงสร้างของเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ จำแนกรายละเอียดตามประเด็นหลักที่ศึกษา

3.4 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

3.4.1 แบบสอบถามครู เรื่อง การวิเคราะห์แนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบจำนวน 10 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิภาคการศึกษา สังกัด ชื่อโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนในระดับเตรียมอนุบาล ประสบการณ์ในการสอน จำนวนนักเรียน การอบรมเกี่ยวกับรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาและสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างเรื่องเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์แนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล คำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบ ตามสภาพความเป็นจริงของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล ใน 2 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ครอบครัว และชุมชน จำนวน 38 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและปัญหาของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล คำถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ

3.4.2 แบบสัมภาษณ์ครูอนุบาล เรื่อง การวิเคราะห์แนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล ประกอบด้วยแนวคำถามที่ครอบคลุมประเด็น แนวปฏิบัติของครู ใน 2 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ และการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ครอบครัว และชุมชน จำนวน 11 ข้อ

3.5 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.5.1 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงและความครอบคลุมตามเนื้อหา โดยการใช้แบบตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา พร้อมคำนวณหาค่าความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ (IOC) ผลการวิเคราะห์ค่า IOC รายฉบับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.85 และ 1 ตามลำดับ

3.5.2 นำเครื่องมือที่ผ่านการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC) มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ รายละเอียดประเด็นข้อเสนอแนะและการปรับปรุงแก้ไข

3.6 การทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.6.1 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปนำร่องกับครูอนุบาลที่สอนเด็กวัย 3 ปีที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับตัวอย่างแต่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 33 คน และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขความเหมาะสมของการใช้ภาษา เวลาที่ใช้ตอบคำถาม และความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษาและนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง ได้แก่ การใช้ปรับความหนาของตัวอักษรเพื่อให้เห็นข้อความเน้นให้ชัดเจน และการจัดรูปแบบหน้าให้ผู้ตอบแบบสอบถามอ่านได้ง่าย

3.6.2 นำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 และ 1 ตามลำดับ

3.6.3 ปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้สมบูรณ์ และนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

4.1.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และส่งกลับคืนทางไปรษณีย์มายังผู้วิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แนบจดหมายอนุมัติ และซองเปล่าติดแสตมป์ เพื่อความสะดวกในการส่งกลับทางไปรษณีย์

4.1.2 โรงเรียนที่ไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยใช้วิธีการโทรศัพท์สอบถามและส่งแบบสอบถามไปให้โรงเรียนอีกครั้ง และโทรศัพท์นัดหมายวัน และเวลาเพื่อขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยใช้เวลาในการรวบรวมแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 11 กันยายน 2560 ถึงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2560

4.1.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากโรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 307 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์

4.2.1 ดำเนินการติดต่อกับทางโรงเรียน และนำจดหมายขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขออนุญาตในการเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ ด้วยตัวเองจากนั้นโทรศัพท์เพื่อขอรับการตอบรับอนุญาตให้เก็บข้อมูลในวันและเวลาที่ครูชั้นอนุบาล 1 สะดวก ให้สัมภาษณ์

4.2.2 ศึกษาวิธีการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามคำถาม และดำเนินการ สัมภาษณ์พร้อมบันทึกเสียงครูอนุบาล 1 ท่านละประมาณ 15 - 30 นาที และนำมาถอดเทปบันทึกเสียงการ สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยแบบสัมภาษณ์ ตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ 2561 ถึง เดือนเมษายน 2561

5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แล้วแยกวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 แบบสอบถามครูอนุบาล วิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอน ดังนี้

5.1.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจง ความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

5.1.2 ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียน อนุบาล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

5.1.3 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและปัญหาของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปเรียบเรียงแยกคำตอบให้เป็นหมวดหมู่ เก็บความถี่ และนำเสนอข้อมูลด้วยการ บรรยาย

5.2 แบบสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา โดยการเรียบเรียง สรุป จัดหมวดหมู่และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของความเรียง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูอนุบาล

ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถามครูอนุบาล พบว่า ครูอนุบาลเป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.1 ครูอนุบาลมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.6 รองลงมาคืออายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.2 ตามลำดับ ครูอนุบาลจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 83.4 รองลงมาจบการศึกษาในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 14 ตามลำดับ ครูอนุบาลอยู่ในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 92.5 รองลงมาอยู่ในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ตามลำดับ โรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่มีชั้นเตรียม อนุบาล คิดเป็นร้อยละ 79.8 ครูอนุบาลมีประสบการณ์การสอนทั้งหมดในโรงเรียนมากกว่า 15 ปีมากที่สุด คิด เป็นร้อยละ 29 รองลงมาคือมีประสบการณ์สอนทั้งหมดในโรงเรียน 3 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.9 จำนวนของเด็ก นักเรียนในห้องเรียน มากที่สุดคือ 20 – 25 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมาจำนวนเด็กในห้องเรียนมีจำนวน 31 – 35 คนคิดเป็นร้อยละ 20.2 ครูอนุบาลไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.1 ครูอนุบาลคิดเห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียน

อนุบาล คือ การได้สื่อสารเรื่องพัฒนาการกับครอบครัวและชุมชนของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมาคือ เรื่องความพร้อมทางการเรียนของเด็กคิดเป็นร้อยละ 27

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลในด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ครอบครัวและชุมชน

1) การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ พบว่า การจัดการเรียนรู้ การวางแผนกิจกรรมจัดหลักสูตร เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ มีนโยบายการวางแผนกิจกรรมหรือจัดหลักสูตรในเรื่องนโยบายจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กปรับตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.7 การออกแบบวางแผนกิจกรรมหรือจัดหลักสูตรเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้โดยการออกแบบวางแผนให้เด็กได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การใช้ประสาทสัมผัส การฟังนิทาน การเล่นเกมบทบาทสมมติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.2 การกำหนดเวลาที่ชัดเจนกำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้โดยมีแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมรอยเชื่อมต่อตลอดปีการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 58.6 การสนับสนุนให้ทำกิจกรรมที่บรรลุตามเป้าหมายให้เด็กทำกิจกรรมอย่างเหมาะสมตามเวลา คิดเป็นร้อยละ 87.6 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลโดยใช้การสังเกตเด็กในชั้นเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.9 ประเมินพฤติกรรมของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล โดยประเมินจากการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.6 การเสริมสร้างทักษะการปรับตัว ออกแบบกิจกรรมการส่งเสริมความพร้อมของเด็กโดยใช้กิจกรรมการเล่น คิดเป็นร้อยละ 87 ส่งเสริมความพร้อมมากที่สุด ดังนี้ ทางด้านร่างกาย ในเรื่องการส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 91.5 ด้านอารมณ์และสังคม ในเรื่องการฝึกฝนให้เด็กรู้จักการทำกิจกรรมต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 91.2 ด้านสติปัญญา ในเรื่องการจัดกิจกรรมให้เด็กได้สังเกตและสำรวจสิ่งต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 91.2 ด้านภาษาทั้งการพูดและการสื่อสาร การรู้หนังสือใช้กิจกรรมการเล่นิทาน คิดเป็นร้อยละ 91.9 รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กโดยการจัดสภาพแวดล้อมและเตรียมอุปกรณ์เพื่อให้เด็กช่วยเหลือตนเองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.4

2) การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก ครอบครัวและชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก สร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงและสร้างความคุ้นเคยกับเด็กเป็นรายบุคคลคิดเป็นร้อยละ 76.5 ในการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี ครูอนุบาลสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ แสดงความรักและเป็นกันเองกับเด็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.8 ครูอนุบาลปฏิบัติกับเด็กโดยการชมเชยเด็กเพื่อสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้เมื่อเด็กทำกิจกรรมอย่างมีเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 89.3 ครูอนุบาลส่วนใหญ่ทราบและมีการรับมือกับความรู้สึกแยกจากผู้ปกครองของเด็กเป็นรายบุคคล คิดเป็นร้อยละ 84 โดยครูอนุบาลรับมือกับความรู้สึกแยกจากผู้ปกครองจากการสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก ให้เด็กรู้สึกปลอดภัยมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 84.4 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครอบครัวเด็กใช้การสนทนารายบุคคลในการพูดคุยสื่อสารกับผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 81.1 ครูอนุบาลให้ข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนของเด็กและรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลแก่ผู้ปกครองโดยใช้การจัดการประชุมผู้ปกครองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.3 ครูอนุบาลมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กกับผู้ปกครองโดยแลกเปลี่ยนข้อมูล พฤติกรรมที่ต้องการความเอาใจใส่เป็นพิเศษของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 85.7 การจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างรอยเชื่อมต่อ โดยให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.3 รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชน การจัดกิจกรรมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยเป็นวิทยากรในการเชื่อมต่อเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 73

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. นโยบายของโรงเรียนมีผลต่อการปฏิบัติของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีนโยบายวางแผนกิจกรรมหรือจัดหลักสูตรเพื่อส่งเสริมเด็กในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลมากที่สุดในเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กปรับตัวและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการในการเชื่อมต่อการศึกษา Margetts (2002) กล่าวว่า การช่วยให้เด็กมีความคุ้นเคยกับสถานการณ์ใหม่ ทำให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมและสังคม ครูสามารถแนะนำผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนี้ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนใหม่ให้เอื้อต่อการปรับตัวของเด็ก ทำให้เด็กที่เพิ่งเข้ามาใหม่เกิดความมั่นใจและความคุ้นเคย จัดให้มีการเยี่ยมชมโรงเรียน การพบกับครูหรือเพื่อนที่อยู่ห้องเดียวกันมาชมห้องเรียนใหม่ด้วยกัน เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมและสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายของชั้นเรียน รวมถึงสอดคล้องกับ Fabian and Dunlop (2006) ได้เสนอแง่มุมของรอยเชื่อมต่อที่ราบรื่นไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายจะส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กก้าวข้ามผ่านช่วงรอยเชื่อมต่อได้ เด็กเข้าใจวิธีการของการเรียนรู้ พัฒนาความคิดแบบค่อยเป็นค่อยไป เรียนแบบการผสมผสานกับกิจกรรมการเล่น และการสนับสนุนการปรับตัวให้มีทักษะทางอารมณ์สังคมที่ดี และมีสุขภาวะที่ดีระหว่างรอยเชื่อมต่อจะทำให้เด็กปราศจากความกลัวและเป็นเด็กที่มีความสุข อีกทั้งสอดคล้องกับคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (2560) กล่าวถึงบทบาทครูในเรื่องแนวปฏิบัติในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลว่า ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและปลอดภัยให้เหมาะสมกับการเรียนรู้และการปรับตัวของเด็ก ครูส่งเสริมให้เด็กรู้สึกสนุกและมีความสุขกับการกระทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ กิจกรรมที่จัดในโรงเรียน ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ครูคนใหม่ บ้านใหม่และส่งเสริมการเรียนรู้ให้โอกาสเด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง จัดสภาพแวดล้อม จัดเตรียมของเล่นและสื่ออุปกรณ์เพื่อให้เด็กเล่นและทดลองสิ่งใหม่ ๆ

2. การให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านต่างๆ ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการปรับตัวของเด็กวัย 3 ปี

จากผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการที่ครูอนุบาลคิดว่าสำคัญที่สุดสำหรับเด็กวัย 3 ปี คือ พัฒนาการทางด้านร่างกาย ในเรื่อง การออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมัดใหญ่มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ระบุว่า พัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัย 3 ปีที่ควรทำได้ ได้แก่ เด็กสามารถวิ่งคล่องขึ้นและเดินถอยหลังได้ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ สามารถเดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้เอง สามารถหยิบของชิ้นเล็กๆ ได้และจับดินสอแท่งใหญ่ๆ ได้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือได้ สามารถรับลูกบอลด้วยมือและลำตัว และเขียนรูปร่างกลมตามแบบได้และเด็กสามารถใช้กรรไกรมือเดียวได้ เด็กสามารถนั่งยอง ๆ เล่นโดยไม่เสียการทรงตัว สามารถเดินถอยหลัง เดินขึ้นลงบันไดโดยมือข้างหนึ่งจับราว และก้าวเท้าโดยมีสองเท้าในขั้นเดียวกัน สามารถกระโดดกับที่โดยเท้าพื้นพื้นทั้ง 2 ข้าง เด็กสามารถจับสี่เหลี่ยมแท่งใหญ่เพื่อขีดเขียนได้ และเลียนแบบลากเส้นเป็นวงต่อเนื่องหรือเส้นตรงแนวตั้งได้ พัฒนาการและความสามารถต่าง ๆ ที่ครูอนุบาลเห็นว่าสำคัญ

รองลงมา ได้แก่ พัฒนาการทางด้านสังคม ในเรื่อง การฝึกฝนให้เด็กรู้จักการทำกิจกรรมต่างๆเป็นเวลา เช่น การนอน การรับประทานอาหารมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 3 ปี ที่ควรทำได้ ได้แก่ เด็กสามารถรับประทานอาหารได้ด้วยตนเองในเวลาที่กำหนดและเด็กรู้จักการรอคอยเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ช่วยเหลือตนเอง ในกิจวัตรประจำวันตามวัย และการอดทนรอคอยตามวัย ส่วนพัฒนาการทางสติปัญญาก็เป็นอีกพัฒนาการหนึ่งที่ครูอนุบาลเห็นว่าสำคัญ รองลงมา ได้แก่ ในเรื่อง การจัดกิจกรรมให้เด็กได้สังเกตและสำรวจสิ่งต่างๆมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัย 3 ปี ที่ควรทำได้ ได้แก่ เด็กสำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนและต่างกันได้ สามารถบอกรูปทรง สี และขนาดสามารถจัดแบ่งกลุ่มได้ แสดงท่าทางเลียนแบบได้ รู้จักใช้คำถามอะไร และอยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว รู้ถึงความแตกต่างระหว่างชายหญิง สนใจร่างกายของตนเอง รู้จักส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมากขึ้น สามารถค้นหาของที่ถูกลบซ่อนโดยมีสิ่งปกปิด 2 – 3 ชั้น สนใจค้นคว้า สังเกตและสำรวจสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งสอดคล้องกับ Goldstein, Warde and Peluso (2013) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของเด็กอายุ 3 ปี ในเชิงของความพร้อมของเด็ก ไว้ว่า ในช่วงอายุ 3 ปี เด็กจะมีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ในด้านการรับรู้ และทักษะทางวิชาการพื้นฐานของเด็กในระดับนี้มีคุณลักษณะ คือ สามารถแยกแยะรูปทรง สี และแยกประเภทของสิ่งของได้ เข้าใจตัวเลข สัญลักษณ์ สามารถนับเลข 1-5 และนับสิ่งของได้ 5 ชิ้น เข้าใจเรื่องนิทานพื้นฐาน และสามารถบอกชื่อเต็มและอายุของตนเองได้

3. การสื่อสารข้อมูลเรื่องพัฒนาการและความพร้อมกับครอบครัวและชุมชนของเด็กเป็น

ปัจจัยสำคัญในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล คือ การได้สื่อสารเรื่องพัฒนาการและความพร้อมกับครอบครัวและชุมชนของเด็ก ในขณะที่จากข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถาม พบว่า ครูอนุบาลคิดเห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลคือ การได้สื่อสารเรื่องพัฒนาการและความพร้อมกับครอบครัวและชุมชนของเด็กเช่นกัน นั้นแสดงให้เห็นว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดกับเป็นปัญหามากที่สุดในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล ซึ่งสอดคล้องกับ Margetts (2002) ได้เสนอหลักการของรอยเชื่อมต่อไว้ว่า การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองจะช่วยสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการช่วยเด็กในการส่งเสริมความพร้อมรวมไปถึงสนับสนุนพฤติกรรมของเด็กด้วย อีกทั้งสอดคล้องกับ Fabian and Dunlop (2006) ได้เสนอแง่มุมของรอยเชื่อมต่อที่ราบรื่นไว้ว่า การสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและครูมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็ก ซึ่งการสื่อสารที่ตรงกันทำให้การสนับสนุนเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจะประสบความสำเร็จ รวมถึงสอดคล้องกับ คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (2560) ได้ให้แนวปฏิบัติในการสร้างรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลสำหรับครอบครัว ว่าครอบครัวรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก และมีการสื่อสารส่งต่อข้อมูลพัฒนาการเด็กให้กับครู ส่วนบทบาทของครูในการสื่อสารกับครอบครัวเด็ก คือ ครูตระหนักถึงความสำคัญที่จะร่วมมือระหว่างบ้าน ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กตามวัย ครูประสานความร่วมมือระหว่างบ้านและสถานศึกษาปฐมวัย ให้ไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงสอดคล้องกับ Wesley (2001) เสนอแนวทางปฏิบัติของครูและครอบครัวเด็ก เกี่ยวข้องกับรอยเชื่อมต่อบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลไว้ว่า ครูต้องตระหนักถึงความร่วมมือจากบ้าน โรงเรียน

และชุมชนในการสร้างรอยเชื่อมต่อ และบทบาทของครอบครัวของเด็กต้องมีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลด้านพัฒนาการและความพร้อมของเด็กร่วมกันกับครู อีกทั้งสอดคล้องกับ National Early Childhood Transition Center (2009) ได้เสนอแนวทางปฏิบัติจากบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลไว้ว่า ครูมีการวางแผนร่วมกันกับชุมชนในการจัดกิจกรรมในการสร้างรอยเชื่อมต่อจากบ้านสู่โรงเรียน ครูดูแลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัย 3 ปี โดยมีการประสานงานร่วมกันกับครอบครัวของเด็กในเรื่องของการส่งต่อข้อมูลของเด็กและร่วมกันประเมินเด็ก ครูและครอบครัวของเด็กมีการออกแบบกิจกรรมร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียนอนุบาล เช่น ร่วมกันกำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน ครูประสานงานร่วมกันระหว่างเด็ก บ้าน โรงเรียนและชุมชน ครูประชุมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคลโดยให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูอนุบาลที่สอนเด็กวัย 3 ปีได้แนวทางในการปฏิบัติในการสร้างรอยเชื่อมต่อจากบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล
2. ผู้ที่เกี่ยวข้องในช่วงรอยเชื่อมต่อจากบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล สร้างรอยเชื่อมต่อจากบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลแก่เด็กวัย 3 ปี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

โรงเรียนควรมีนโยบายในการสร้างรอยเชื่อมต่อจากบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลและกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในการทำงานเพื่อส่งเสริมรอยเชื่อมต่อจากบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: องค์การการค้าคุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: องค์การการค้าคุรุสภา.
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2557). รอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา: ก้าวอย่างที่สำคัญของเด็กประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 42(3), 143-159.
- สุริยา ช้องเสนาะ. (2556). *การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย*. สืบค้นจาก <http://admin.e-library.onecapps.org/Book/1233.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพพ.* กรุงเทพมหานคร. สืบค้นจาก https://data.boppobec.info/emis/school.php?Area_CODE=1001
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2559). *รายชื่อโรงเรียนเอกชน*. สืบค้นจาก <http://www.opec.go.th/list-name-school>

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2559). รายชื่อโรงเรียนสาธิตสถาบันอุดมศึกษา. สืบค้นจาก <http://202.44.139.20/satit/files/school.pdf>

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.). (2558). เปิดสถานการณ์เด็กปฐมวัยพบปรากฏการณ์เร่งเรียนตั้งแต่วัยอนุบาล. สืบค้นจาก <http://qlf.or.th/Home/Contents/1009>

อวยพร เรื่องตระกูล. (2553). สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์ 1. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Berkeley Parents Network. (2005). *Three years old having a very difficult transition to Preschool*. Retrieved from https://www.berkeleyparentsnetwork.org/advice/school/preschool_adjust

Fabian, H., & Dunlop, A. W. (2006). *Outcome of good practice in transition processes for children entering primary school*. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001474/147463e.pdf>

Felicitas, E. P. (2014). *Monitoring the development and assessment of young learners in Philippine public schools*. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002303/230331e.pdf>

Goldstein, P., Warde, B., & Peluso, P. (2013). Children's readiness gains in publicly funded, community-based pre-kindergarten for 4 year olds and preschool for 3 year olds. *Child Youth Care Forum*, 42(6), 507-523.

Gable, P. (2012). *Tears and Fears: Adjusting to Preschool*. Retrieved from http://kidshealth.org/parent/positive/learning/adjust_to_preschool.html%20

Lara-Cinisomo, S., Fuligni, A. S., Ritchie, S., Howes, C., & Karoly, L. (2008). Getting ready for school: An examination of early childhood educators' belief systems. *Early Childhood Educational Journal*, 35(4), 343-349. doi:10.1007/s10643-007-0215-2

Maxwell, K., & Clifford, R. (2009). School readiness assessment. *Young Children*, 59, 1-10.

National Early Childhood Transition Center. (2009). *Transition from Early to Preschool*. Retrieved from <http://www.hdi.uky.edu/nectc/NECTC/practicesearch.aspx>

Wesley. (2001). *Benefit of smooth transition*. North carolina: State Board of Education Department of Public Instruction.